

SLOVENE NI JA

Uredništvo: Ljubljana, Tyrševa cesta št. 17

Naročnina četrletno 15 din

za pol leta 30 din

za vse leto 60 din

Posamezne številke 1.50 din

V z a m e j s t v o celoletna naročnina 90 din

Ljubljana, 22. decembra 1939.

Upravištvo: Ljubljana, Tyrševa cesta št. 17

Poštočerkovni račun:

Ljubljana št. 16.176

Rokopisov ne vračamo

Oglasi po tarifu

Tiska Zadrúžna tiskarna (M. Blejec) v Ljubljani

Slovenecem v opomin ob prazniku miru

Poslanico miru vsem ljudem, ki so dobre volje, prinaša praznik največjega misterija krščanskega sveta. Ne zunanjega miru; do človeka se obrača, do posameznika, do njegove vesti. Strast in mržnja zastrupljata naše duše. Človeka cenimo le še kot frontnega vojaka na političnem bojišču. Zvestoba do vzvišenih nauk človekoljubja je mnogim ljudem samo še v posmeh. Oznanjamo jih ob svečkah, da jih tem očitneje zatajujemo ob petkih. Drugače učimo, drugače ravnamo. Namen nam opravičuje vsako sredstvo. Mnogo je besedovanja o tem, da hočemo postaviti nov svet, boljši, pravičnejši, a zaman se oziramo po modrih stavbenikih, velikih v svoji npravstveni moči in v zavesti svoje odgovornosti. Rušiti znamo, ali bomo znali tudi zidati? Ko se zdi, da so se sprostile vse temne sile podzemlja, da maščujejo nad nami izdajstvo duha, je bolj kot kdaj dolžnost vseh, ki poslušajo svojo vest, da se strnejo v obrambi proti zlu, prihajajočemu iz podzemljskih globin.

Ne more biti politika merilo vseh prizadevanj in vrednot. Imejmo to pred očmi tudi, kadar podarjamo svoje slovenstvo. Drugim izprašujemo vest. Ali pa ga sami pojmujejo dovolj široko in globoko, človeško, ne le politično? Ali lahko mirno trdimo, da nismo odbili nobenega dragocenega človeka? Slovenstvo ni samo vprašanje naše politične moči in zrelosti, je tudi vprašanje naše npravstvene in duhovne moči in zdravja. Slovenstvo pomeni nekaj več ko poudarjanje naših narodnih pravic; brez duhovne vsebine in globine nima prihodnosti. Marsikdo se trka na prsi in se ponaha s svojo pravovernostjo, a ne vprašajmo ga, koliko je pripravljen za svoje slovenstvo tvegati in žrtvovati.

Škodijo slovenstvu ne samo tisti, ki ga taje, ampak tudi tisti, ki ga jemljejo v zakupništvo, da z njim politično trgujejo. Kdo je tisti pravični, ki je poklican katerega koli rojaka izključevati iz našega narodnega občestva? Katera družina ima samo pravičnike in nima tudi grešnikov? Življenje Slovencev je pretežko, da bi slovenstvo smelo biti komu lagoden vzor. Preden izrečemo očiitek narodnega izdajstva, se vprašajmo, če smo poklicani za sodnika.

Sibki smo po številu. Naša prihodnost je v naši npravstveni moči in v umnem gospodarstvu z narodnimi silami. Vsak pošten človek tudi v nasprotnem taboru predstavlja vrednoto za naše narodno občestvo. Ne merimo človeka zgolj s političnim merilom. Potrudimo se razumeti nasprotnika iz njegovega okolja, iz izročil, v katerih je vzrastel in ki odločilno usmerjajo življenje vsakega povprečnega človeka. Prepričujmo nasprotnika s silo duha, s svojim zgledom in delom, ne le z razlogi svoje politične pameti.

Tudi v taboru, ki se sam imenuje jugoslovenski, so ljudje, ki jim je slovenstvo živa resničnost. Ne gre jih istiti s politiki, ki iščejo samo svojo korist in utešenje svoje ambicije. So med njimi ljudje, ki jim je slovenska kultura srčna zadeva. Kupujejo sleherni slovensko knjigo, ljubijo in podpirajo slovensko umetnost in znanost, podpirajo rojake ob meji in za mejo. V srcu so naši in ne morejo biti kaj drugega kot naši. Če so v zmoti, ne otežujmo jim spoznanja te zmote. In spomnimo se vseh neštetihih junakov tihega dela, ki vrše na svojem mestu v težkih razmerah svojo dolžnost v družini, v poklicu, v javnosti, vestno in skromno in množijo narodni kapital, množijo naš narodni npravstveni in duhovni zaklad, od katerega slovenstvo živi. Ali jim hočemo odrekati, da so dobri Slovenci?

Jugoslovenstvo nam ni škodilo kot ideja, škodilo nam je kot psihični pojav, kolikor je izviralo iz strahu pred lastno majhnostjo, iz bega pred samim seboj in je iz npravstvene šibkosti hotelo delati krepost. Škodilo nam je v službi politike, ki nas je gospodarsko izkoriščala in poli-

tično demoralizirala. Slovenstvu, v sebi trdnem in samozavestnem, misel zblizanja z drugimi narodi ne more pomeniti nobene nevarnosti.

Ni to napisano, da bi služilo v opravičilo politike, ki je bila za Slovence usodna. Naj nas te ugotovitve samo opominjajo, da krivda za grehe preteklosti ni zgolj na eni strani. Naj bi bile za nas vse opomin, da z izpraševanjem vesti začnemo pri sebi, da ne odbijamo, kjer bi morali prepričevati, da ne delamo pregraj tam, kjer bi morali staviti mostove. Tudi nasprotnika je treba najprej razumeti kot človeka. Če se je odtujil svoji narodni družini, olajšajmo mu vrnitev.

Vsi, ki veljajo kot poklicani predstavniki slovenstva in slovenske misli, zlasti tisti, ki poudarjajo svojo pravovernost, naj se pri svoji vesti vprašajo, če niso marsikaj opustili in zamudili, kar bi bilo slovenski stvari resnično v korist. Vprašajo se naj, če so znali nasproti nacionalističnim umišljavam prikazati slovensko misel v prepričevalnejši luči, če so znali zajeti slovenstvo v celoti in prikazati njegov pravi življenjski smisel. Vprašajo se naj, če so znali z vidika slovenske narodne misli razložiti in utrditi svoje stališče do vseh naših perečih družbenih vprašanj, do velikih dogodkov znotraj in zunaj države. Priznajo naj, da do danes nimamo slovenskega narodnega programa za nobeno področje javnega življenja, da smo v dneh usodnih odločitev Slovenci brez narodno političnega programa. Mnogo smo zamudili in vse premalo storili, da bi mlačneže ogreli in nevernike pridobili za svojo stvar. Zato ne bodimo strogi nasproti drugim, če nismo bili strogi nasproti sebi.

Slovenska misel si bolj po zaslugi svoje notranje življenjske sile in stvarnih delavcev na kulturnem področju ko po zaslugi svojih političnih voditeljev utira svojo pot. Kljub vsem razdiralnim silam, ki glodajo ob koreninah našega narodnega občestva, so neki pojavi, ki nas opravičujejo do upanja na boljše prihodnost. Zavest slovenske življenjske skupnosti, zavest naše skupne življenjske usode očitno raste. Marsikje se duhovi zblizujejo. Zunanja nevarnost nas sili k temu. Nihče danes ne stavlja javno jugoslovenstva kot antitezo slovenstvu. Občutili bi to kot anahronizem. Dogodki pa so tudi dokazali, da resničnega političnega separatizma med Slovenci

Zapiski ob rusko-finski vojni

Vojna se širi. Zajela je Finsko, državo malega, kulturnega, demokratičnega naroda na visokem severu. Napadla jo je boljševiška Rusija. Kakor je sedaj sploh navada, seveda vojne ni napovedala. Tako ima navzven napadalec videz miroljubnosti, navznoter pa kar naravnost trdi, da je bil on izzvan in napaden. Saj ga pri celostnem sestavu ni, ki bi ga mogel prijeti za besedo.

Pravno in npravno oznamujejo ta ruski napad najboljše tale dejstva:

1. Rusija je vdrla s svojo vojsko na ozemlje tuje države, storila je torej nekaj, kar so njeni zastopniki pri Zvezi narodov sami zmeraj označevali za kršenje miru in istili z vojno napovedjo.

2. Rusija, sama članica Zveze narodov, je napadla drugo članico te Zveze, in s tem kršila slovesno prevzete obljube.

3. Rusija je napadla državo, s katero je sklenila pogodbo o nenapadanju.

4. Kot vzrok napada je navajala finske notranje razmere, torej razlog, ki ga je sama pobijala, ko so njeni diplomati branili Nemčijo pred Angleži in Francozi.

Vzrok ali bolje začetek spora je zelo preprost. Finci da so seveda na vse načine »izzivali«
Ruse. Zaradi svoje »varnosti«
je zato Rusija zahtevala, naj ji Finska odstopi dobršen del svojega narod-

Tistim slovenskim ljudem, ki trpe, preprostim in razumništvu, tistim, ki ne iščejo ne stvarnih koristi in ne počestne časti zaradi slovenstva, njim, ki trpe doma in nosijo v dušah slovensko misel, voščimo

vesele božične praznike

V božični noči, ko bodo plavali nad slovenskimi polji in planinami glasovi polnočnih zvonov naj

spoznajo,

da pomeni rojstvo Odrešenikovo nele novo dobo, v kateri je z evangelijem bila oznanjena prava človečnost, ampak tudi, da pomeni rojstvo Odrešenika, ki je bil rojen v hlevcu zunaj mesta Bethlehema, povišanje ponižnosti in skromnosti.

Trdna vera naj navda vse resnično slovenske ljudi, da bo prisijala svoboda tudi malim narodom, čeprav jim dandanes žuga smrt, ter se surova moč sama sebe uje in jo premaga pravica, ki jo je privedlo na svet Odrešenikovo rojstvo.

ni. Vse skupine imajo svoj pozitiven odnos do države. Jugoslovensko misel sprejemajo vse kot spoznanje o nujnosti zblizanja vseh južnoslovenskih rodov. Misel velike južnoslovenske zvezne države kot jedra mogočne podonavsko-balkanske zveze nam postaja vedno bolj domača. V gledanju na naš zunanji položaj so vsi uvidelni Slovenci edini v tem, da odklanjajo vsako misel političnega varuštva katere koli zunanje sile in da vidijo najboljšo poročstvo v političnem zblizanju vseh malih narodov na življenjskem prostoru, ki jim je z nami vred skupen. Vse to so razveseljiva znamenja našega razvoja k politični zrelosti.

Ne sanjamo o političnem miru, ki bi pomenil narodno mrtvilo. A zavest skupne življenjske ogroženosti nalaga vsem Slovencem, da ne iščejo in podčrtavajo samo tega, kar jih loči, ampak se zavedajo tudi tega, kar nas danes vse druži. Vsak od nas nosi svoj delež odgovornosti, da bomo v dnevih usodnih odločitev vsaj kolikor toliko pripravljeni, vsak od nas naj na svojem področju ustvarja mogočnosti složnega nastopa, kjer položaj to zahteva.

Ko obhajamo praznik miru, razmišljajmo o tem, kaj smo svoji narodni družini v teh časih dolžni.

nega ozemlja. Kljub očitnemu nesmislu, da bi mala Finska mogla biti kedaj nevarna veliki Rusiji, da bi s stališča varnosti kvečjemu Finska mogla zahtevati od Rusov, naj ji odstopijo nekaj svoje zemlje, vsaj tiste, ki je naseljena od finskih plemen, so vendar Finci, strahovani in osamljeni, bili pripravljene ugoditi ruskim zahtevam, kolikor so to le mogli, da rešijo vsaj neodvisnost svoje države. Dve tretjini ruskih zahtev so hoteli spolniti. Vseh seveda niso mogli, zlasti ne po skušnjah, ki so jih doživele baltične države. Zakaj če zahtevajo Rusi finsko mesto Hangö, tedaj je to nekako isto, kakor če bi na primer Italija hotela zaradi svoje varnosti od Jugoslavije Dubrovnik ali Split, ali od Francozov Marseille, ali da se vrnemo na sever, kakor če bi Finska zahtevala od Rusov Ljeningrad.

Finci so torej res storili vse, kar so smeli in mogli, da bi ne prišlo do vojne. In ko že ni bilo več uradnih stikov z Rusijo, so naprosili švedskega poslanika, da posreduje, in pred vsem svetom so izjavljali, da so pripravljene, pogoditi se v miru. Toda Rusiji ni bilo do miru. Očitno nočejo zamuditi priložnosti, da v sedanji svetovni zmedi razširijo svoje državne meje. Zato je Molotov dejal švedskemu posredovalcu, da sedanje finske vlade preprosto ne priznava več. Priznava

Vsakovrstna glasbila

Vam nudi strokovnjak

Dorjath Jakob

Ljubljana, Frančiškanska ulica 3

marveč samo vlado nekega Kuusinen v Terio-kiju, mestecu na rusko-finski meji, ki so ga Finci izpraznili in nato Rusi zasedli. Ta vlada prebežnikov ter izdajalcev svoje domovine in svobode svojega naroda je bila seveda takoj pripravljena, zagotoviti »varnost« Rusije pred finskimi napadi in ji odstopiti zemljo lastnega naroda, kolikor bodo Rusi le hoteli. Sicer pa dejansko tako niso drugega, kakor stvor Staljinove volje in njegovi podložniki, in delati bodo morali, kar bo zahteval gospodar od njih. In pri vsej tej žalostni svobodoljubnega, omikanega naroda in potem, ko se ta ta vlada lutk podvrgla največji diktaturi v sodobnem svetu, bi se dalo govoriti samo še o tem, če je več smešnosti ali več cinizma v njenem razglasu, da so vlada demokratične finske republike.

Sicer je pa res, da to ravnanje in nastopanje ni nič novega v sedanjem celostnem svetu.

Pri vsem tem se pa človeku nehoti vsiljuje majhna vzporedba. Kajti Ruse skrbi lastna varnost samo nasproti — slabim. Sicer so pa vsekako zelo previdni. Japonci so nasproti Rusom kršili vse mogoče zaveze in določbe mednarodnega prava, potiskali so Ruse nazaj, jih izzivali in žalili, vzeli so jim mandžursko železnico brez odškodnine, širili svoje ribolovstvo v ruskih vodah, ne meneč se za ruske pravice in proteste — pa si vendar niso Rusi upali nasproti njim ničesar narediti. Šele ko je bila skoraj vsa japonska vojska zapletena v kitajske boje, in ko so slabo izurjeni in oboroženi Kitajci pokazali, da ta vojska ni več bog ve kako nevaren nasprotnik, je dobil Staljin poguma za nekaj migljajev s kolom. Sicer se pa Japonci kljub svojemu težkemu položaju zanje niso bog ve kaj zmenili — vedeli so pač, po čem je taka reč. Poguma, ki ga je manjkalo za obrambo res ogroženih pravic nasproti močnemu nasprotniku, pa je bilo zdajci na pretek, ko je šlo za majhen narod, ki ni doslej nasproti Rusom drugega zakrivil, kakor da je njihov sosed.

Kar se pa tiče vojskovanja samega, se danes že lahko reče, da so Finci prvi ruski napad odbili. Če so pa bili Rusi odbiti ob takem razmerju sil in ko so si sami izbrali kraj in čas za napad, so dali kar najslabše spričevalo svoji vojski, še bolj pa njenemu vodstvu. Za tak neuspeh se lahko opravičuje iznenadeni, napadeni, ni ga pa — ne stratežičnega ne taktičnega — opravičila za pripravljenega napadalca.

Kot najbolj neposreden nauk iz rusko-finske vojne zaznamujejo skoraj vsi listi slabo organizacijo, slabo vodstvo in tehnično nezadostnost ruske

vojske. Tanki, strojnice, daljnosežni kanoni, letala in vse drugo novodobno vojno orodje ne veljajo, če niso za njimi ljudje, ki jih znajo rabiti, in če niso za temi ljudmi možje, ki jih znajo voditi. Takih ljudi in takih mož pa ne more biti, kjer sta osebni podnet in osebna odgovornost ubita od celostnega birokratičnega ustroja. Za vsakogar je moralo biti že davno jasno, da ne more biti dosti prida vojska, v kateri je bilo v kratkem razdobju ustreljenih nad polovico njenih maršalov, v kateri morajo ustreliti vsak hip kakoga generala ali višjega častnika. Z vsakim takim generalom je bil pač hkratu ubit doberšen del podneta in volje do odgovornosti tudi pri drugih. In kjer manjka osebne odgovornosti, ostane samo še kolektivna, skupna neodgovornost. Ne mislimo reči, da bi kolektivne odgovornosti sploh ne bilo, toda praktično ni prijemljiva, razen v dokončnem polomu. Če pa gre v kolektivu beseda o osebni odgovornosti in o krivcih, tedaj vemo, da gre le za žrtve pravih krivcev, ki so svojo krivdo že vnaprej potopili v kolektiv, iz katerega potegnjejo po potrebi zmeraj nekaj nevšečnih žrtv za skupne, najbolj pa za lastne grehe.

Rusko vojskovanje je tako dalo precej jasno sliko o pravi ruski moči. Tega bodo veseli zlasti vsi sovražniki Rusije. V njihovih svetovno-političnih računih ne bo več sfinge o ruski vojaški sili.

Res, časti in slave boljševiška vojska iz te vojne ne bo odnesla, če se ji tudi zadnje posreči, zgolj s svojo gmoto pritiskati Finsko ob tla. Prav kakor je ni odnesla izpred Varšave pred dvajsetimi leti in ne iz vzhodnoazijskih spopadov zadnjih let.

Rusko-finski spor je medtem prišel na zahtevo Finske pred Zvezo narodov. Zveza je pozvala Rusijo, da takoj preneha z vojno zoper Finsko. Toda Rusi so, potem ko so začeli vojno, ko so bombardirali nezavarovana finska mesta, lko so blokirali finsko obrežje, še uganjali burke in sporočili Zvezi narodov, da sploh niso v vojni s Finsko in da ji niti z vojno ne groze. Še več, z vlado »demokratične finske republike« je Rusija celo sklenila pogodbo o vzajemni pomoči zoper »bivšo finsko vlado«. Stvar je nekako taka, kakor če bi na primer Japonska sklenila pogodbo o vzajemni pomoči s kakšno caristično rusko vlado v Mukdenu, pa bi ji z napadom na rusko ozemlje pomagala pri »likvidaciji vojnega stanja«, ki ga je povzročila »bivša Staljinova vlada«.

Sicer je pa pri tej priložnosti treba ugotoviti, da Zveza narodov v sedanji obliki nima nobene bitne upravičenosti več. Tisti narodi Zveze, ki mislijo resno in pošteno, naj očistijo svoje vrste. Kakšen smisel ima sprejem držav v Zvezo, ki že po svojem državnopravnem in miselnem ustroju ne spadajo vanjo, ko pa že od vsega začetka ne mislijo spolnjevati prevzetih zavez in dolžnosti.

Vsak zaveden Slovenec naj bo naročnik „Slovenije“!

izrabili najboljše. Ti bi potem lahko na terenu pokazali svojo narodno ali pa nacionalno zavest. Bojim se le, da bi bil morda v obeh organizacijah odziv bolj slab, čeprav bi pač na ta način obe najlaže dokazali na tehnični svojo narodno vrednost. Mislim, da bi bilo potem v vzgojnih listih mnogo manj teoretičnega, pa mnogo več praktičnega govorjenja o vzgoji k narodni zavesti.

Kakšne pa bi bile tiste posebne naloge, ki naj bi jih vršilo učiteljstvo na Kočevskem? V šoli predvsem to, da zbudijo v otrokih tisto ljubezen do svojega jezika, da se mu potem otrok nikoli več ne bo izneveril. Na Kočevskem ne potrebujemo nobene slavizacije nemškega življa, ker bo ta brez dotoka slovenske krvi tako sam izumrl. Dovolj nam je, da ohranimo slovenstvu to, kar je danes slovenskega, kar se bo nujno doselilo, in da morda vsaj deloma še to, kar je bilo v zadnjih desetletjih ponemčeno, rešimo nazaj za slovenstvo. Glavno nalogo ima tu brez dvoma šola. Ledine ne bo treba orati, ker je vsaj nekaj učiteljev doslej lepo pokazalo pot, čeprav so bili zato deloma službeno pregnani v Prekmurje. Poznam celo take učiteljice, ki prav gotovo niso bile režimu na poti, pa jih je doletela ta usoda, ko je moral vsakdo priznati, da izvrstno delajo. Šolski upravitelj Kontler, ki je pokazal, da bi bil edini sposoben za šolskega nadzornika na Kočevskem, je šel prav tako na severno mejo. Na ta način seveda ne pridemo nikamor. Takim ljudem, ki že poznajo razmere in so pokazali, da znajo in hočejo delati, je treba dati primerna mesta na Kočevskem, po njihovih sposobnostih seveda. Imamo tako dovolj drugih, ki bi že zdavnaj morali iti s Kočevskega, ker so pokazali, da jim najvišji ideal ni slovenstvo, ampak stranka. Žal da je takih tudi med slovensko zavednimi (in jugoslovensko nacionalnimi) še danes velika večina. Vse te bi na Kočevskem zlahka pogrešili, ker so ljudje s takim mišljenjem slovenstvu na Kočevskem v škodo.

(Dalje.)

Spojim cenj. odjemalcem želi vesele božične praznike

Žejn Rastislav
urar

Ljubljana, Mestni trg štev 20 - prej Škopek

Kajti Zveza je v bistvu demokratična ustanova, zato morejo biti v njej samo demokratični narodi in države. Tako pa je postala Zveza, ki se njeni lastni udi ne menijo za njene sklepe in naloge, dejansko brezpomembna, skoraj bi lahko rekli, nerresna. Treba bo potegniti mejo: samo za demokratične, v duhu človečnosti živeče narode je mogoče sožitje pod eno streho. Taka Zveza narodov bo šele imela veljavo, ki je doslej zaradi svoje pisane, raznovrstne sestave ni mogla imeti. In mnogo več, kar bo zgubila na količini, bo pridobila na notranji moči.

Naj bi ji bil rusko-finski spor zadnji in odločilni pouk!

Te dni smo lahko tudi brali, da so leningrajski delavci v slovesnih sprevodih »viharno« protestirali zoper finska »nasilstva«. Vsi vemo, kakšne vrednosti so »manifestacije« v diktaturah, pri nas na primer je bil poseben mojster za take stvari Stojadinović. V Rusiji gre to še laže, ker je pač tam diktatura že mnogo starejša in je še povrh zrastle na rodovitnih tleh carističnega despotizma. Vemo tudi, da so v celostnih državah take »spontane« manifestacije obvezne. In ker je v Rusiji popolna nesvoboda tiska in besede, bi lahko natvezli svojim bralcem vsakršne politične pravljice, kakor da so na pr. Finci skrajno zahrbtno z ameriškimi podmornicami napadli Vladivostok in Kamčatko. Zakaj bi jim torej ne pripovedovali o finskih nasilstvih, ko jim pa doma nihče ne sme ugovarjati. Na zunaj pa se lahko zgledujejo ob delu bratcev v totalitarnosti.

Eno je pa gotovo: od take miselne dekadence ne more priti človeštvu odrešenje.

V tej zvezi pa naj navedemo glas, ki se nam zdi kakor glas človeške vesti ob gaženju vseh načel npravnosti in človeškega dostojanstva. Švicarski komunist Max Wullschleger, ki je že devet let ud osrednjega odbora švicarske komunistične stranke in je bil do lani urednik švicarskega komunističnega lista »Freiheit«, je poslal demokratičnemu dnevniku »National-Zeitung« izjavo, iz katere navajamo nekaj odstavkov:

Napad ruske vojske na Finsko in popolno odobravanje in pozdravljanje tega nasilnega dejanja po glasilu švicarske komunistične stranke mi dajeta povod, da zavzamem javno stališče. Kot komunist, kot Švicar in vojak imam za svojo dolžnost, da se odločno distanciram od tega nasilnega dejanja.

Ruski nastop nasproti Finski bije v obraz temu, kar učita marksizem in ljeninizem o samoodločbi ljudstev in narodov. Noben resen človek ne more verjeti temu, kar pripovedujeta ruska propaganda in »Freiheit« o domnevem ogražanju Sovjetske zveze s finske strani. Vsa ta »ogražanja« in »provokacije«, ki jih je po moskovskih trditvah baje zagrešila Finska, služijo zgolj prozornemu namenu, da dajo razlog za vojaški napad.

Z ruske strani in »Freiheit« so opravičevali sklep pogodbe z narodnosocialistično Nemijo, češ da ni naloga Sovjetske zveze, da bi si prizadevala za novo vladavino v Nemčiji, kajti to da je stvar nemškega ljudstva. Zdaj pa »utemeljujejo« napad na Finsko, češ da gre za strmoglavljenje tamkajšnje reakcionarne vlade.

Noben človek, ki ima pravo socialistično prepričanje, ne more odobravati tega okrutnega napada na malo deželo. Kajti ni mogoče, biti za socializem, napredek in humanizem ter hkratu oznanjati barbarstvo in pravico močnejšega.

Pa tudi kot Švicar ne more biti za obrambo svobode in neodvisnosti naše dežele, kdor odobruje napad na majhne dežele, kajti z isto obrazložitvijo, s katero je Rusija napadla Finsko, nas lahko napade jutri kateri izmed naših mogočnih sosedov.

Take besede vžigajo vero, da se bo človeštvo vendarle še dvignilo iz kaosa, in bude optimizem, ki ga je sedanja npravnstvena in politična stiska že skoraj zadušila.

V teh božičnih dneh, ko je manj miru na zemlji, kakor ga je kedaj bilo, ker je prav tako malo tudi ljudi, ki bi bili dobre volje, se morajo skrivati in potikati stotisoči naprednega, omikanega naroda po samotnih severnih gozdovih, dostikrat le slabo opravljeni in preskrbljeni. Vsi dobro misleči jim žele iz globin svojih src, da prebijejo vojno preskušnjo in da spet dožive svobodo, ki gre velikim in malim.

Ivan Hrovat:

Ob „Kočevskem zborniku“

(Nadaljevanje.)

Pooblaščen je bil obenem za delitev daril Slovenske straže, Ciril-Methodove družbe in — Kulturbunda. Zaradi zadnjega mu je potem Ciril-Methodova družba zastopstvo vzela. Z učiteljicami, ki so z Nemci poročene, je menda še slabše. Prav tako je seveda tudi s tistimi učiteljicami in učitelji, ki šele »šmirajo« z drugorodci. Stalno načelo na Kočevskem bi moralo biti, naj bo prestavljen takoj vsak uradnik daleč stran s Kočevskega, kakor hitro bi se oženil ali nameraval oženiti z Nemko-Kočevarico. Enako in še bolj uradnice. Začeti bi bilo seveda treba v Kočevju.

Da razmere v šolah na Kočevskem za slovenske otroke ne morejo biti najboljše, je jasno. Sicer imamo nekaj zavednih slovenskih učiteljev. A res delovnih, ki bi znali in predvsem hoteli tudi čas izven šole porabiti in žrtvovati narodni stvari, je le zelo malo. Nekaterim se tudi za malo zdi, da bi se družili s Slovenci, ki so večinoma slabše situirani, in gredo rajši v družbo nemških vaških veljakov, ki vodijo večinoma nemško nacionalno gibanje. In vendar je samo vprašanje skupne slovenske družčine, če ne društva, tisto, ki bo marsikje edino obvarovalo Slovence pred potujčenjem, kot bom še omenil v vprašanju o društvi. Razumljivo pa je, da tudi nekateri najbolj delovni učitelji, ki res mnogo storijo za Slovence, ne morejo imeti tistega veselja za delo kot kje drugje, če mislijo na to, da so bili prav za prav na Kočevsko poslani kazensko, ker drugje niso prijali trenutnemu političnemu vetru in so imeli preveč hrbtnice, da bi bili plašč po vetru obrnili, kot mnogi njihovi tovariši, ki jim danes usodo krojijo. Potrebno bi bilo, da bi obe učiteljski organizaciji poklicali svoje členstvo, da se prostovoljno prijavi za delo na kočevskem ozemlju za določeno število let in izmed prijavljenih

Izidor Kostrun:

Pred novim koledarjem

(Razredčeno in pospešeno nadaljevanje.)

Petek, 5. 12. 1957. — Pod napisom »SDS prestopila v JRZ« poroča »Slovenec« o deputaciji nekkih doslej popolaoma neznanih ljudi, ki so se zglasili na dan državnega praznika pri voditelju dr. Stojadinoviču in mu naznanili, da pristopa SDS v JRZ. »želež se pridružiti konstruktivni nacionalni politiki dr. Stojadinoviča, dr. Korošca, dr. Spahe in sploh JRZ«. — Na drugem mestu ponatiskuje »Slovenec« slavnostni sestavek dr. Mihe Kreka na račun državnega praznika v belgrajskem »Vremenu« in opisuje »demonstracijo domišljavih« v Ljubljani ob manifestacijskem sprevedu po mestu na večer državnega praznika. Tudi njegova poročila o praznovanju državnega praznika iz drugih krajev podčrtavajo — skoraj vedno ob koncu in z debelim tiskom — odsotnost nekaterih društev. Poročilo oženjenega dopisnika »Slovenca« z Jesenic trdi, da so tam vzeli slovenski fantje praznovanje državnega praznika in manifest državne misli v svoje roke, in doda, da je tako tudi prav.

Nedelja, 5. 12. 1957. — Župnik Križman Andrej objavlja v »Slovenskem delavcu« kar najbolj odločen protest proti očitaniu, da je ZSD del Jugoslavskega in od njega odvisen. To mislijo, pravi, samo ljudje, ki mislijo, da mora vsak »pokret« od nečesa »zaviseti«. — Na račun ministrov prve vlade 6. januarja napiše »Domoljub«, da so »nam po zloglasnem šestem januarju lagali, da so politične stranke škodljive in so jih zato razpustili, a vse to se je zgodilo samo zato, da so se mogli polastiti oblasti ljudje, ki niso imeli nikogar za seboj in ki jih je ljudstvo sicer pri svobodnih volitvah odklanjalo. Kako so se potem ti nikomur odgovorni nestrancarji izkazali, nam je še danes vsem v živem spominu«. (Kostrun si dovoljuje podvo-

miti, da bi bil spomin »Domoljuba« glede osebnosti v prizadeti vladi tako zelo živ in — točen.)

Torek, 7. 12. 1957. — »Jutro« toži, da ga »Slovenec« vedno le po rovtarsko ozmerja, kadar ga »Jutro« vpraša, kako je po »Slovenčevem« z »narodno enotnostjo«, ki je programsko osnova stranke JRZ.

Sreda, 8. 12. 1957. — V državni zbornici govori poslanec Mohorič, v »Zboru« Ljotiča pa korenito poka.

Petek, 10. 12. 1957. — Minister za socialno politiko ima shod JRZ v Arandjelovcu in pravi v glavnem: Vlada dr. Stojadinoviča hoče iti po poti sodelovanja najširših ljudskih množic pri državni upravi. Silovite bi bile težave za državo, če naj bi se povrnila na leto 1918. zaradi rešitve hrvaškega vprašanja, kakor to zahteva dr. V. Maček. Srbijanska opozicija pa ni ravnala modro, ko je sklenila sporazum z dr. Mačkom, ki ni niti v korist Hrvatov, niti v korist Srbov. Nujno je samo približati vse državne ustanove ljudstvu in mu dati priložnost, da svobodno razvija samoupravo. Po teh potih bo hodila vlada dr. Stojadinoviča. — »Domoljub« si želi »vsaj šolske samouprave, ki naj nam jo Bog nakloni vsaj v bodočem letu« (to je v koledarskem letu 1958!).

Sobota, 11. 12. 1957. — Tišina pred viharjem: v 16 občinah se vršijo jutri občinske volitve s preizkušnim zmagovalnim sredstvom: z javnim glasovanjem.

Nedelja, 12. 12. 1957. — Pri občinskih volitvah v 16 občinah zmaga JRZ v 15 občinah, v Dolnjem Logatcu pa opozicija. JRZ zmaga v nekaterih občinah celo proti svojim lastnim seznamom s št. II. — Celotni občinski svet v Križevcih prestopi slovesno v JRZ. Programskih pretreslajev ni.

Zborovanje slovenskih zgodovinarjev

(Stoletnica »Muzejskega društva za Slovenijo«.)

Ob praznovanju stoletnice Muzejskega društva za Slovenijo, v soboto dne 16. decembra t. l., je bilo v Ljubljani zborovanje slovenskih zgodovinarjev, ki se jih je zbralo okoli 70 z namenom, da ugotovijo današnje stanje raznih zgodovinskih vej in določijo naloge, ki naj se rešijo v prihodnjem letu. V tem smislu je govoril prvi predavatelj, univ. prof. dr. Fr. Stele, ki je v poročilu »Stanje umetnostno-zgodovinskega raziskavanja v Sloveniji« podal in ocenil današnjo raven te vede, ki je po zaslugi univ. prof. dr. Izidorja Cankarja dosegla pri nas pomembno višino. Poudaril je naloge, ki čakajo umetnostnega zgodovinarja, če hoče, da bo ta znanost v skladu s koristimi slovenske kulture, ter ugotovil, da bo treba poskrbeti za zbiranje in ohranitev umetnostnih spomenikov, izdati potrebno arhivalno gradivo, umetnostno-zgodovinsko bibliografijo itd. Soporočevalec konservator dr. Fr. Mesesnel je govoril o varstvu spomenikov v Sloveniji in poudaril predvsem potrebo po zakonu, ki bi varoval vse umetnostno-zgodovinske spomenike, ki so važni za spoznavanje naše kulturne zgodovine.

Za njim je razgrnil banovinski arhivar v Mariboru, g. prof. Franjo Baš nujna vprašanja naših arhivov in ugotovil, da se javnost in oblast premalo zavedata velikega pomena arhivov in njihovega bogastva za našo narodno preteklost. Zato je treba poskrbeti v prvi vrsti za njihovo popularizacijo, kar se da doseči z razstavami in tiskovinami. Oblasti pa morajo najti sredstva, da dobe arhivi potrebno osebje, ker je današnje stanje slovenskih arhivov prav obupno. Da se temu odpomore, je predavatelj predlagal več umestnih predlogov, ki jih je nato v soporočilu podprl in osvetlil z druge strani prof. M. Miklavčič, ki je podal pregled stanja cerkvenih arhivov v Sloveniji.

Po živahni obravnavi, ki jo je sprožilo to zelo nujno vprašanje, je univ. prof. dr. J. Turk na kratko poročal o najstarejših cistercijskih statutih, ki jih je odkril v nekem rokopisu iz 12. stoletja v ljubljanski vseučiliški knjižnici. Sledilo je predavanje kustosa dr. R. Ložarja o stanju arheološke vede v Sloveniji. Opisal je razvoj arheološke znanosti v preteklosti in njene naloge v prihodnosti. Iz njegovega poročila je izzvenel klic po ločitvi kulturno-zgodovinskega oddelka od prirodoslovnega, ki naj dobita vsak svojo streho, ker je ljubljanski »Narodni muzej« danes le še skladišče, kjer je sistematično delo skoraj nemogoče.

Popoldne je univ. docent dr. Fr. Zwitter v predavanju »Konceptije slovenske zgodovine« orisal, kako se je iz prvotnih krajevnih zasnutkov (Kranjska, Štajerska) razvila misel o enotnosti in samobitnosti slovenskega naroda (že pri Linhartu!) in kako je to slovensko gledanje zopet vplivalo na slovensko politično življenje. Sledilo je predavanje inspektorja Silva Kranjca o zgodovinskem pouku v naši srednji šoli. Opisal je vse naloge, ki se jih mora profesor zgodovine pri podajanju snovi v polni meri zavedati, po-

drugi strani pa še posebej napake, ki jih je opazil pri pouku zgodovine, kakor na primer preobširnost knjig, ki imajo vse preveč malenkostnih podrobnosti politične in vojaške zgodovine, kar pa vse zahteva učni načrt, to pa v škodo kulturne zgodovine. Omenil je pomanjkanje dobrih zgodovinskih kart, zgodovinskih beril in podobno. Razvila se je obširna debata, ki so se je udeležili številni profesorji in javni delavci. Tako je g. ravnatelj dr. Lončar poudaril, da bi bilo treba v višjih razredih srednje šole gledati na svetovno zgodovino s čisto slovenskega stališča. Razkosanosti zgodovine, ki jo danes precej občutimo, pa se moremo izogniti najlaže in najuspešneje, če poskušamo podati zgodovinski razvoj s sociološkega vidika, kar bo povečalo zanimanje za zgodovino in ji dalo življenjsko moč.

V zadnjih tednih letošnjega leta so moji malenkosti posvetili nekateri katoliški časopisi posebno pozornost in me »počastili« z nekaterimi dokaj zolčnimi napadi in stavki. Nekateri, med njimi predvsem »stanovski« tednik za slovensko dijaštvo Mi mladi borci«, so uporabili v tem svojem »oččenju« celo neresnico in so moje izjave, odnosno besede, zvrnili na glavo, jim dali drugačno vsebino, kakor sem jim jo dal jaz, ali so si jih pa kratko in malo izmislili.

Ker je vse skupaj povzročilo zmedo in neresnične predstave, bom skušal na kratko in stvarno pojasniti vsem tistim gospodom, ki so mi posvečali takšno veliko pažnjo, vso zadevo, da si ne bomo v novem letu več z izmišljenimi strahovi stali nasproti.

Največje zgražanje dela katoliškega časopisja (v prvi vrsti »akademskega« in »srednješolskega«, nakar je pritegnil tudi jugoslovski »Slovenski delavec«), je povzročila moja izjava na medicinskem občnem zboru, kjer sem po pisanju »Straže v viharju«, ki je prva začela z napadanjem, baje rekel, da bi bilo snovanje kakršne koli protimarksistične liste na medicini greh nad slovensko medicino, za katerega bodo dajali takšni ljudje odgovor pred vsem slovenskim narodom. (»Straža v viharju« 30. 11. 1957.) Resnica je pa taka! Z letošnjim šolskim letom smo v Ljubljani izgubili že organizirani in priznani peti semester slovenske medicinske fakultete. To se pravi, da se je naše upanje za doseg popolne medicinske fakultete v Ljubljani močno zamajalo. Vsi starejši medicini smo bili mnenja, da je nujno potrebna popolna in resnično odkrita koncentracija vseh slovenskih medicincev, ki bo lahko uspešno prevzela na svoja ramena borbo za popolno medicinsko fakulteto, do katere ima slovenski narod iste pravice, kakor oba bratovska naroda v državi. Koncentracija je bila že skoraj dosežena! Povedati moram, da so tovariši zastopniki vseh v »Akademijski zvezi« včlanjenih društev na sestanku, ki ga je sklical g. duh. vodja SKAD »Zarje« in o katerem pišejo »Mi mladi borci« v št. 14., po odhodu nepovabljenega gosp. tajnika »Akademske zveze«, pristali na kompromisno listo vseh klubov na medicini, kjer bi bilo katoliškim akademikom zagotovljeno primerno

BOŽIČNO VESELJE

PFAFF
ŠIVALNI
STROJ

IGN. VOK LJUBLJANA
TAVČARJEVA UL. 7

V zadnjem predavanju je dr. Melita Pivec-Stele opisala stanje slovenske zgodovinske bibliografije. To predavanje bo na splošno željo nastisnjeno.

H koncu so bile prebrane resolucije, ki vsebujejo za našo kulturno rast in kulturni napredek važne sklepe. Resolucije zahtevajo zakon o varstvu spomenikov, o muzejih in arhivih, potem, da se ločijo arhivi od muzejev in poskrbi za arhivarski naraščaj, da se osnujeta v Ljubljani kulturnozgodovinski in prirodoslovni muzej, da se vpelje v zadnja dva razreda srednjih šol pouk umetnostne zgodovine itd.

Ker so zborovanja slovenskih zgodovinarjev zamišljena kot nekaka stalna ustanova, ki naj leto za letom daje smernice zgodovinskemu znanstvenemu ustvarjanju in tudi sodi o zgodovinskih delih, so bila na zborovanju sprejeta v ta namen tudi pravila za poslovanje. Na povabilo Muzejskega društva v Ptuj bo prihodnji sestanek slovenskih zgodovinarjev prihodnje leto v Ptuj.

16. decembra zvečer ob šestih je pa bil slavnostni občni zbor »Muzejskega društva za Slovenijo« v veliki dvorani ljubljanskega magistrata, ki so se ga udeležili slovenski znanstveniki in zastopniki oblasti. Na tem občnem zboru je podal podpredsednik društva ravnatelj dr. J. Mal vso zgodovino društva v teku 100 let, odkar društvo, ki si je za raziskovanje slovenske zgodovine pridobilo veliko zaslug in je budilo z raziskovanjem slovenske preteklosti domovinski čut že v časih, ko se je komaj dobro začela zbuhati slovenska zavest, deluje. V tistih časih je društvo s poudarjanjem regionalnih vidikov ustvarjalo podlago za osnovo slovenske narodne skupnosti. In tudi to je važno.

Tako je res!

Število odbornikov. Potreben je bil le še pristanek odborov posameznih klubov. Tega pa zastopniki večine katoliških akademskih društev niso dobili in tako se je kompromis razbil. Na omenjenem sestanku je padel tudi predlog, da bi šli katoliški akademiki skupno z akademiki iz kluba »Edinstvo«, ki, kakor vemo po izjavah njegovih členov, simpatizira z gibanjem g. Ljotiča, v borbo na neki tako imenovani protimarksistični listi. Zastopniki SKAD »Zarje« so takšen predlog odklonili, ker so vztrajali vedno na kompromisni listi vseh skupin. Negativni odgovor odborov posameznih katoliških akademskih klubov je bil vzrok, da so se vsa prizadevanja za kompromisno listo razbila in bila zastoj. Pri volitvah so nastopile tri liste: katoliški akademiki brez SKAD »Zarje«, nacionalni akademiki iz »Jugoslavije« in levičarski akademiki. Zmagali so levičarji s 66 glasovi, medtem ko so katoliški akademiki ob delni abstinenci in delnem sodelovanju členov SKAD »Zarje« ostali na drugem mestu s 36 glasovi. Pri slučajnostih sem iz lastne pobude pojasnil prizadevanja za kompromisno listo. Podal sem kolikor mogoče kratko in stvarno sliko vsega truda, ki ni bil, če sem odkrit, maloten. In tedaj sem dejal med drugim, da obsojam v tem času, ko vemo, da gre za obstanek slovenske medicinske fakultete, vsako merjenje političnih sil ali skupinskih moči na račun strokovnega dela v strokovnem klubu, pa četudi bi kdo s tem namenom snoval kako protimarksistično listo.

Potem se je začelo sumničenje s »komunizmom« ali bolje »potegovanjem za komuniste«. Proti takšnemu načinu anonimne debate in poročanja moram najodločneje protestirati! Trditi smem upravičeno, da takšni načini niso akademski, pa tudi katoliški ne! O svojem glasovanju nisem hotel dati nikomur odgovora, ker je to moja popolnoma osebna zadeva! Vendar pa danes moram, ker so me do tega izzvali drugi, reči, da imam priče, da sem se glasovanja vzdrljal, ki ni bila dosežena kompromisna strokovna lista, ki bi po mojem mnenju edina lahko jamčila za resnično složno in odkrito sodelovanje vseh skupin pri borbi za popolno medicinsko fakulteto v Ljub-

ljani. Dobro vem, da se je z menoj vzdržalo glasovanje iz istih razlogov mnogo članov, oziroma pripadnikov SKAD »Zarjec«. Mislim, da glasovanja nima nihče pravice nadzorovati, še manj pa sumničiti koga pri oddajanju glasu, ker upam, da smo akademiki v veliki večini še toliko demokratični, pa četudi bo kdo ob tem poudarjanju demokratičnosti hotel zopet zavijati s komunizmom.

Kar pa zadeva moje pisanje o brošurah proti komunizmu, ki so bile priložene nekaterim katoliškim časopisom v mesecu decembru, upam, da je objektivnemu bralcu dovolj pojasnil članek v 49. številki »Delavske pravice« in pojasnilo v 51. številki »Delavske pravice«. Upam, da smo si vsi slovenski katoličani dovolj na jasnem, da je boj proti komunizmu potreben. Tega gotovo ni treba več poudarjati. Ločimo se pa po izkušnjah in svojih gledanjih v izbiranju me-

tod in sredstev za borbo proti komunizmu. In gotovo je edino pravilno, da se o tem vprašanju svobodno in iskreno razgovorimo, kajti slovenski narodni pregovor »Več glav, več misli« je tudi tukaj brez dvoma na mestu!

Nekateri slovenski ljudje so začeli uvajati v slovensko časopisno polemiko zelo čudne načine. Trdim, da je krivično nekoga sumničiti ali mu celo podtikati neresnične stvari! Toliko govorimo v zadnjem času o pravi demokraciji in še bolj se ponasamo s svojo kulturo! Bodimo vsaj nekoliko resnično in pravilno demokratični in malce kulturni tudi v časopisni polemiki! Prepričan sem, da se bomo potem razumeli in se bomo o vsaki stvari lahko do kraja pomenili! Samo nekaj odkritosti in poštenja je za to tudi treba!

Musek K. Vitko.

Opazovalec

„Slovenec“ in objektivnost „Slovenije“

V dnevniku »Slovenec« s 17. t. m. je napadal nekdo naš tednik, ker v zadnji številki, ko je omenil praznovanje dvajsetletnice slovenskega vseučilišča, ni povedal, da bo pri ti priložnosti promoviran za častnega doktorja slovenskega vseučilišča predsednik senata dr. Anton Korošec. Očita nam, da so naš list dobili v roke »nekakšni levičarski gospodje, o katerih človek res ne ve, kakšna je bila v njihovi mladosti slovenska narodna vzgoja«, obreguje se tudi ob našega odgovornega urednika, češ da je razpošiljal neke letake »Jugoslovanske strokovne zveze« itd. Pravi, da naš tednik ni objektivni, ker ni omenil častnega doktorstva dr. Antona Korošca in njegovega govora na slovesnem zborovanju v Unionu.

Tistemu, ki je napisal za »Slovenca« omenjeni sestavek, moramo povedati, da našega odgovornega urednika ne zadene prav nobena krivda glede sestavka v Sloveniji z dne 15. t. m. Omenili nismo, da bo promoviran za častnega doktorja senatni predsednik dr. Anton Korošec in da bo govoril na slavnostnem zborovanju zato, ker smo mnenja, da bi moralo imeti praznovanje jubileja najvišje slovenske znanstvene ustanove čisto in samo znanstven značaj in bi ga morali obhajati vsi Slovenci brez razlike, vseh mišljenj in struj, ker je slovensko vseučilišče plod združenih narodovih moči in mora stati zunaj političnih strank. Zato smo zaradi stvari same izpustili v svojem poročilu vse, kar bi dajalo prireditvi političnostrankarski prizven.

»Slovenčevemu« sestavkarju moramo pa povedati tudi še — mož najbrž sam to dobro ve — da je naš tednik od dneva, ko je bil ustanovljen in do danes ostal v enih in istih rokah. Je in bo ostal, dokler bo živel, zunaj vsake stranke in bo zastopal samo slovenstvo in čiste slovenske koristi, kakor je to delal doslej osem let in ni nikdar spremenil svoje smeri, kakor so jo nekateri drugi ljudje in časopisi!

Vzgoja, narodova in človečnostna, je pa pri nas res potrebna. O tem pa naj premišljujejo tisti, ki je nimajo zadosti!

Srpski glas“ in banovina Hrvatska

Pred nedavnim je začel izhajati v Belgradu nov tednik z naslovom »Srpski glas«. Izdajajo ga Dragiša Vasić in njegovi prijatelji, pred vsem vodilni ljudje iz »Srbskega kulturnega kluba«. Ti ljudje so si z novim listom postavili nalogo, da alarmirajo »sve čestite Srbe« za »moralno obrambo srbstva«. Posebno se zavzemajo za to, da ga očistijo madežev, ki so se prijeli srbstva v javnem življenju zadnjih let. To se pravi, da hočejo zavriniti in pobiti vse očitke, ki letijo danes na račun srbstva in njegove vloge v političnem in gospodarskem življenju Jugoslavije zadnjih dvajset let.

Janez Kocmur:

Brez naslova

(Nadaljevanje.)

Ker nas Župančič pušča na cedilu, katere ženske so pametne, moramo sami najti rešitev te uganke. Naloga bi bila lažja, če bi vedeli, koliko je pri njem veliko, ker pravi, da je pametnih žensk mnogo. Mogoče mu je že 50 preveč, lahko pa tudi, da mu je še 100.000 premalo. Preprosteje bi bilo, če bi bil dejal, da so vse Slovenke pametne, ali da so take vsaj v večini. Pa pustimo to pri miru; naj premišlja sam, zakaj se je ognil jedra; če ga bomo preveč vprašali, bo prišel z novim vedeževanjem.

Še najpravičnejše vodilo pri ocenjevanju pameti bi bilo: dolgi lasje, kratka pamet. Če je na to mislil že sam Župančič, se je izrekel tako rekoč za splošno žensko volilno pravico in za demokracijo. Potem klobuk dol — pa brez zamere!

Kratki lasje so v kulturnem svetu že od nekdanj znamenilo razuma, nekaj cimenta, kakor na sodu. Iznajditelj tega merilaje rimski pesnik Quintus Horatius Flaccus, naš sosed. Zameril je zlasti pes-

»Toda na žalost dokazujejo dosedanje številke »Srpskega glasa«, da je vodilna misel njegovih pokreniteljev velikosrbski šovinizem in da se v tem pogledu omenjeni tednik ne razlikuje — razen po načinu izražanja — po ničemer od nekdanje Čokorilove »Srpske riječi«, belgrajskega »Balkana« in »Srpske straže«. Listajoč po »Srpskem glasu« se človek vprašuje, če je mogoče, da piše srbska intelektualna elita danes, po 20 letih bridkih izkušenj, tako in na ta način o aktualnih političnih in drugih problemih,« meni zagrebški »Obzor«, ko komentira nekatere posebno značilne trditve »Srpskega glasa« v njegovih prvih treh številkah.

Zanimivo se zdi »Obzoru« zlasti mnenje »Srpskega glasa« o narodnem edinstvu. »Srpski glas« stalno piše o srbskem narodu, toda to ga ne moti, da ne bi zastopal tudi teze o »jugoslovenskem narodu«, ko piše: »Mi, ki izpovedujemo prepričanje, da predstavljajo Srbi in Hrvati en in isti narod, gledamo na odstopanje od teze narodnega edinstva kot na nedvomen znak nižje kulture.«

Mi Slovenci se tej trditvi ne čudimo več, že dolgo ne, kajti mi že davno vemo, da vidi neki del srbske javnosti — vrsta Dragiša Vasić in tovariši — v Jugoslaviji samo dva naroda: srbskega in — jugoslovenskega, ki jih včasih isti, toda nikoli v škodo prvega.

»Srpski glas« se zaletava nadalje v različne hrvaške ustanove — n. pr. v Hrvaško zaščito itd. — ter skuša škodovati njihovem ugledu.

Zanimiva je tudi šodba »Srpskega glasa« o banovini Hrvaški. »Največji del Hrvatov je razumel sporazum kot osvobojenje izpod Srbov. In zato se niso slišali v nekaterih hrvaških krajih pri novici o sklenitvi sporazuma vzkliki navdušenja, ampak neobrzdani krik sovraštva, ki ni prizaneslo prav nobeni srbski svetinji.«

»Ko bere človek »Srpski glas«, se mora v resnici vprašati, kaj bo prinesla bodočnost, potem ko so se srbski intelektualci odločili za to pot. To ni pot, ki bi mogla pripeljati do moralne obnove srbskega javnega življenja. Pisanje »Srpskega glasa« ne more dati drugega rezultata, kakor da bo razvnelo šovinistične nagone. Ob enem je dokaz, da je še mnogo ljudi, ki se za nobeno ceno nočejo odreči hegemoniji«, sodi »Obzor«.

Mali zapiski

Kaj je z vrhovnim sodiščem za delavsko zavarovanje

(Dopis izmed delavstva.)

Že dva meseca težko čakam na rešitev pritožbe v zadevi delavskega zavarovanja, ki sem jo vložil na vrhovno sodišče. Rešitve pa nikakor ne dobim. Slišal sem, da še ni odločeno, ali bodo sodili v teh stvareh v Ljubljani ali v Zagrebu. V časopisih je bilo sicer, da v Zagrebu v stvareh

nikom njihova vihrajoča bandera na glavi, imajoč jih za znamenje norosti. Takole jih je oštel:*

Pa tudi lasje mu vihrajo, saj pesnika častni priimek zasluži le, komur se nikdar ne sklone pod škarnjami glava, ki teloga zvrhan bi voz ne potegnil iz nje mu novosti.

Dodal je še izrečno: »Ker nimam že prida peresa, bi pevcu bil rad vsaj učitelj.« S tem je ošvrknil mimogrede tudi učitelje, kakor da v njihnem poklicu ni treba prida peresa. Toda tedanji učitelj je bil suženj in je pisal z dletom, drugače bi Cezar ne bil mogel narekovati deseterim naenkrat.

Horacij je bil kovač lepe besede, zraven pa značaj, ki ni samo učil, ampak se tudi sam ravnal po svojih naukih. Za dokaz, da misli resno, je hodil ostrizen »na balin«. Zaradi njegove značajnosti mi niso kadili pod nos, odklanjal je tudi sam vsako čaščenje.

Za merilo pameti je imel lase tudi apostol Pavel. V svojem prvem pismu Korinčanom naravnost veleva, da naj se ženski, ki prerokuje ali javno nastopa, odrežejo lasje.

* Anton Sovrè: Q. Horatius Flaccus, Pismo o pesništvu. Družba sv. Mohorja, Celje, 1924. Str. 33, od vrste 298. dalje.

delavskega zavarovanja iz Slovenije ne marajo soditi in da slovensko vrhovno sodišče v Ljubljani že sodi in da je že tudi izdalo v delavskem zavarovanju neko sodbo. Ne gre ne meni ne drugim mojim tovarišem, ki so tudi vložili pritožbe na vrhovno sodišče, v glavo, kje naj bi bil vzrok, da slovensko vrhovno sodišče v Ljubljani ne sodi naprej v slovenskih zadevah delavskega zavarovanja. Slovenski delavci trpimo zaradi tega škodo. Ali je spet kakšen centralistični plot vmes, ki brani slovenskemu vrhovnemu sodišču, da bi sodilo slovenskim delavcem, in kje je tak plot?

J. K-n.

Kdo je kriv vojne?

Zapiska vredna je izjava Staljina uredniku lista »Pravde« češ da vendar ne morejo sodelavci francoske časniške agenture Havas tajiti, da sta Francija in Anglija napadli Nemčijo in da zato nosita odgovornost za sedanjo vojno.

Maistrovi borci.

Prejeli smo:

Država bo dala vsem tistim, ki so ob prevratu leta 1918. in 1919. sodelovali pri osvoboditvi, posebno spominsko kolajno. Naj bi ta kolajna ne bila samo mal spomin takrat sodelujočim, ampak še posebno njihovim potomcem, naši mladini za zgled. Vsi, ki so sodelovali, so torej dolžni predložiti potrebne podatke ali svojemu vojaškemu pristojnemu vojnemu okrožju, ali pa združenju borcev za osvobojenje severnih krajev (Zveza Maistrovih borcev, legija koroških borcev), če so njihovi člani. Zveza Maistrovih borcev bo vsem svojim članom, ki podatkov še niso predložili, poslala posebne tiskovine, v katere je treba podatke natančno vpisati in jih takoj poslati na tajništvo zveze v Mariboru. — Nobeden Maistrov borec ne sme opustiti prijave in vsak mora dobljeno polo s podatki takoj poslati.

Opozorite tudi druge člene in nečlene Maistrove borce na to, če tiskovine za prijavo ne bi dobili pred novim letom, naj jo zahtevajo.

Tajništvo v Mariboru v Narodnem domu bo poslovalo tudi o božičnih praznikih.

Prijateljem »Slovenije«

Slovensko vseučilišče je praznovalo te dni dvajsetletnico svojega obstanka. Ko potihne hrup slovesnosti, da se bo lahko gledalo bolj jasno in razločno, bomo posvetili temu našemu visokemu kulturnemu zavodu več prostora, da osvetlimo njegovo vprašanje od vseh strani.

Popravi.

V sestavku »Enotnost sodstva« v predzadnji številki je tiskovna napaka, ki zelo kazi. V tretjem odstavku, 9. vrsta, stoje besede: ... izrabil ustanovitev banovine Hrvaške z novimi pristojbinami..., stari pa bi moralo: ... z novimi pristojnostmi.

Vabilo našim bralcem

Vse naše prijatelje in bralce vabimo, da upoštevajo v prvi vrsti trgovine in podjetja, ki oglašajo v našem listu.

Opozarjamo pri tem, da sprejemamo oglase samo od domačih podjetij.

FRANC GOLOB

specijalna trgovina kuhinjskih in gospodinjstvih predmetov

Ljubljana, Wolfova ulica 8 - Tel. 27-81

Urednik in izdajatelj: Vitko K. Musek, Ljubljana.

Pregovor o pameti in laseh ima potemtakem globoko zgodovinsko osnovo. Menda ni treba še nadaljnjih dokazov, da je dolžina las najzanesljivejša merilo za pamet. Dvom bi utegnil biti edino v tem, kakšna mera se naj uporablja: ali meterska, ali klafterska. Njega dni so merili s palci in komolci, ki so vedno »pri roki«, tu in tam tudi s čevlji, kajpada s sezutimi.

Dandanes ponarejajo že vse: živila, denar, diplome in še druge stvari. Ponarejajo celo kraje in dežele; kako, je še skrivnost ponarejevalcev. Te dni je nekdo ponaredil Slovenijo, da imamo sedaj dve: pravo in ponarejeno, tako rekoč resnično in neresnično. Kaj čuda potem, da pačijo še resnico. Človek že ne ve več, katera je prava: ali lažnjiva resnica, ali resnična laž.

Ponarejajo seveda tudi pamet. Pri merjenju bo torej paziti ne samo na dolžino, ampak tudi na njeno pristnost. Barvajo lase, ki so v najtesnejši zvezi s pametjo. Tudi mažejo jih in kodrajo, da je pamet bolj vijugasta. Pleskajo ne samo svojo polt, ampak tudi čud; sploh maliciozo brez sramu svoj notranji in zunanji obraz, ustvarjen po božji podobi.

(Dalje prihodnjič.)